

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΓΙΑ ΜΑΘΗΤΕΣ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

Αιτήσεις συμμετοχής 20 Σεπτεμβρίου-18 Οκτωβρίου 2023

Έναρξη προγραμμάτων Δευτέρα 23 Οκτωβρίου 2023

Όλα τα προγράμματα παρέχονται δωρεάν

Α Ν Θ Ρ Ω Π Ι Σ Τ Ι Κ Ε Σ Ε Π Ι Σ Τ Η Μ Ε Σ

Η μεταφορά στη ζωή μας: εξερευνώντας την πολυδιάστατη φύση της μεταφοράς

Ομάδα 30-40 μαθητές, διάρκεια 90΄

Εισηγήτρια: Χρυσούλα Τόλια, Φιλολόγος, MSc Γλωσσολογίας, ΕΚΠΑ

Ο άνθρωπος δημιουργεί διαρκώς συσχετισμούς μεταξύ των εμπειριών που βιώνει. Με αυτόν τον τρόπο καταφέρνει να αποκωδικοποιήσει επιτυχώς το περιβάλλον του, να αντιληφθεί περίπλοκες, αφηρημένες έννοιες που διέπουν τη ζωή του και να διαμορφώσει μία συγκεκριμένη οπτική για τον κόσμο γύρω του. Αυτή η μοναδική ικανότητα του ανθρώπινου νου αναδεικνύεται μέσω της διαδικασίας της μεταφοράς. Οι μαθητές της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης διδάσκονται από νωρίς πώς να εντοπίζουν και να ερμηνεύουν τη μεταφορική χρήση της γλώσσας. Εστιάζοντας, όμως, πολλές φορές στο αισθητικό αποτέλεσμα που προκύπτει από την αξιοποίηση της μεταφοράς, δεν αντιλαμβάνονται τον σπουδαίο ρόλο που διαδραματίζει σε κάθε πτυχή της ζωής τους. Αξιοποιώντας ως σημείο εκκίνησης τη μεταφορική γλώσσα, αυτό το πρόγραμμα επιδιώκει να αναδείξει την κυρίαρχη θέση της μεταφοράς στην καθημερινότητά μας και να παρουσιάσει τις βαθύτερες νοητικές και κοινωνικές διεργασίες που αντανακλά ο μεταφορικός λόγος.

Σκοπός του προγράμματος

- ✓ Να εξοικειωθούν οι μαθητές με το σχήμα λόγου της μεταφοράς και να κατανοήσουν πώς επιτυγχάνεται η διάκριση της μεταφοράς από την κυριολεξία, αξιοποιώντας σύγχρονες μεθόδους αναγνώρισης της μεταφορικής χρήσης της γλώσσας
- ✓ Να αντιληφθούν τη σημασία της μεταφοράς για την ανθρώπινη επικοινωνία, εξετάζοντας πραγματώσεις της σε διάφορα περιβάλλοντα
- ✓ Να συνειδητοποιήσουν ότι η μεταφορά αποτελεί μία νοητική διεργασία, ανακαλύπτοντας τον τρόπο που πραγματοποιείται η μεταφορική σύλληψη
- ✓ Να κατανοήσουν τη δύναμη της μεταφοράς να κατασκευάζει μία συγκεκριμένη πραγματικότητα, έναν συγκεκριμένο τρόπο θέασης του κόσμου

Για την εκπλήρωση των προαναφερθέντων στόχων, θα αξιοποιηθούν επιλεγμένα αποσπάσματα κειμένων από διαφορετικά είδη λόγου (π.χ. πολιτικός, διαφημιστικός, ψηφιακός) και θα διεξαχθούν δραστηριότητες στις οποίες οι μαθητές θα κληθούν να αναγνωρίσουν επιτυχώς ορισμένες μεταφορικές πραγματώσεις, να καταγράψουν τις έννοιες που συσχετίζονται κατά τη μεταφορική διαδικασία και να εξετάσουν την οπτική που επιθυμεί να διαμορφώσει ο πομπός με τη χρήση της μεταφοράς.

Εργαστήριο debate

Ομάδα: 30-40 μαθητές, διάρκεια 90-120΄

Εισηγήτρια: Μελίνα Σιδηροπούλου, Δημοσιογράφος, Συγγραφέας

Στο εργαστήριο Debate μεγάλοι πρωταγωνιστές είναι οι μαθητές, οι μαθήτριες και τα επιχειρήματά τους. Τα παιδιά θα διασταυρώσουν τα λεκτικά τους ξίφη ζωντανά ώστε η κριτική επιτροπή να αποφανθεί ποια ομάδα θα κερδίσει τελικά τη «μάχη».

Τα παιδιά μαζί με τους καθηγητές του επιλέγουν ένα επίκαιρο θέμα από την προτεινόμενη λίστα που αφορά τρεις θεματικές: την πολιτική, την Τέχνη και την εκπαίδευση. Οι δυο ομάδες θα πρέπει να προετοιμαστούν συντάσσοντας τα επιχειρήματά τους, χωρίς όμως να γνωρίζουν τα επιχειρήματα της αντίπαλης ομάδας. Κατά τη διάρκεια του Debate θα πρέπει να δευτερολογήσουν και αντικρούσουν «ζωντανά» τα επιχειρήματα των αντιπάλων υπό την πίεση πάντα του χρόνου.

Σκοπός του εργαστηρίου είναι ασφαλώς να προαχθεί ο διάλογος, να μάθουμε ότι οι θέσεις μας πρέπει να συνοδεύονται από επιχειρήματα και παράθεση στοιχείων. Στόχος είναι επίσης η ευγενής άμιλλα, ο σεβασμός στις διαφορετικές θέσεις και απόψεις, η όξυνση της σκέψης και βέβαια το παιχνίδι.

Το εργαστήριο Debate είναι ένα εργαστήριο ανταλλαγής επιχειρημάτων μεταξύ των μαθητών. Τα παιδιά θα επιλέξουν ένα θέμα για τους τομείς της πολιτικής, της Τέχνης και της εκπαίδευσης. Θα χωριστούν σε ομάδες και θα ανταλλάξουν επιχειρήματα. Σκοπός του προγράμματος είναι να προαχθεί ο διάλογος, να τονιστεί η αξία του σεβασμού στις διαφορετικές απόψεις, να μάθουν τα παιδιά να ακούν προσεκτικά τους συνομιλητές τους, αλλά να μάθουν και να συζητούν για τα ζητήματα που τα απασχολούν.

Από τον Καβάφη και τον Cummings, στον ΛΕΞ και το chatgpt

Ομάδα 30-40 μαθητές, διάρκεια 90΄

Εισηγητές: Γιώτα Φέστα, Ηθοποιοίς

Λάμπρος Γραμματικός, Ηθοποιοίς

Η ποίηση προσφέρει μια ελευθερία που φωλιάζει όχι μόνο στη φαντασία αλλά και στις απρόβλεπτες διαδρομές του συνειρμού. Με όχημα την ποίηση λοιπόν ανακαλύπτουμε ξανά τις λέξεις, τη φωνή μας και τον άλλον.

Στόχος είναι οι μαθητές να έρθουν σε επαφή με την ποίηση και τους ποιητές του τότε και του τώρα. Να επανασυστήσουμε την ποίηση στους νέους, όχι σαν κάτι σκονισμένο και πληκτικό, αλλά σαν μια δυναμική που υπάρχει διαρκώς με διάφορες μορφές γύρω μας και συνομιλεί με την καθημερινότητα.

Μέσα από ένα βιωματικό εργαστήριο οι νέοι παίρνουν στα χέρια τους τα κείμενα, ανακαλύπτουν τα εργαλεία έκφρασης τους, οξύνουν τη φαντασία τους και αποσυνθέτουν για να συνθέσουν ξανά μαζί, αλλά ο καθένας με το δικό του μοναδικό τρόπο, τη δική τους ποίηση.

Περνώντας από τον Καβάφη, τον Σεφέρη, τον Ελύτη, τον Καρυωτάκη, τη Μαρία Πολυδούρη, τον Εμπειρίκο, τον Καββαδία, τον Εγγονόπουλο, τον Χρίστο Λάσκαρη, τη Ζωή Καρέλλη, τον Μανώλη Αναγνωστάκη, τον Τάσο Λειβαδίτη, τον Elliot, τον Ezra Pound, τον Cesare Pavese, τον Jacques Prevert, τον Cumminngs, τον Σαχτούρη τον Χριστιανόπουλο, τον Καρούζο, τον Jules Supervielle, τον Tomas Transtromer και άλλους φτάνουμε στον ΛΕΞ και το ChatGPT.

Η ποίηση είναι αναπαραγωγή των τόνων της καθημερινής ομιλίας. Μέσα από στιγμές ακρόασης ηχογραφημένων απαγγελιών από τους ίδιους τους δημιουργούς, από τρίτους και από τα ίδια τα παιδιά εν τέλει, τα παιδιά είναι ελεύθερα με δικά τους μέσα, τη βοήθεια της τεχνολογίας και του AI να τα ξανά ανακαλύψουν μέσα από το πρίσμα της εποχής τους.

Λογοτεχνία και ψυχολογία. Λογοτεχνικός ήρωας «Το παιδί που αντέχει»

Ομάδα 30-40 μαθητές, διάρκεια 90΄

Εισηγήτρια: Μελίνα Σιδηροπούλου, Δημοσιογράφος- Συγγραφέας

Μία από τις σημαντικότερες αρετές του ανθρώπου είναι να αντέχει τις δυσκολίες στη ζωή, να μη χάνει τον εαυτό του, να σηκώνεται όταν πέφτει και να ξαναπροσπαθεί. «The resilient child» είναι ο όρος που περιγράφει στα αγγλικά το φαινόμενο αυτό: το παιδί που αντέχει.

Από το πιο «δυνατό κορίτσι στον κόσμο» την Πίπη Φακιδομούτη ως τον Χάρι Πότερ, τον Κρεγκ από το graphic novel Blankets ή ακόμα και τον Οδυσσέα, λογοτεχνικοί ήρωες είναι εκεί για να ρίξουν φως στα μονοπάτια των δοκιμασιών και της ήττας. Εμπόδια, ανατροπές, εξωτερικά γεγονότα, αστάθμητοι παράγοντες μάς μαθαίνουν την αξία των ελιγμών στη ζωή, της υπομονής και της επιμονής, της προστασίας και της φροντίδας του εαυτού, της σημασίας να ζητά κανείς και να δέχεται βοήθεια όταν τη χρειάζεται. Κυρίως όμως τα παιδιά που αντέχουν, έχουν κρυμμένο μέσα τους το πιο δυνατό όπλο: την πεποίθηση ότι «αύριο θα είναι μια άλλη μέρα», όπως γράφει στο μυθιστόρημά της «Όσα παίρνει ο άνεμος» η Μάργκαρετ Μίτσελ.

Στόχοι του προγράμματος

- ✓ να γνωρίσουν τα παιδιά λογοτεχνικούς ήρωες που επιμένουν στον δρόμο τους
- ✓ να μπορούν να αναγνωρίζουν διαφορετικά επίπεδα και πτυχές σε μια ιστορία
- ✓ να κατανοήσουν τον όρο resilient child σύμφωνα με την ψυχολογία

Εξέλιξη του προγράμματος

- Ανάγνωση αποσπασμάτων από βιβλία με ήρωες
- Προβολή σύντομων βίντεο από ταινίες βασισμένες σε βιβλία
- Δημιουργική άσκηση με τα παιδιά

Ελένη του Ευριπίδη

Ομάδα: 25-35 μαθητές, διάρκεια 90΄

Εισηγήτρια: Ιωάννα Ρεμεδιάκη, Λέκτορας Τμ. Θεατρικών Σπουδών ΕΚΠΑ

Ο Ευριπίδης γράφει την *Ελένη* μέσα στον Πελοποννησιακό πόλεμο, έχοντας βιώσει την ακμή αλλά και την ταλάντευση της αθηναϊκής δημοκρατίας, η οποία απειλείται όπως και η Αθήνα, από τον πόλεμο που τελικά θα τις συντρίψει. Η τραγωδία έχει επίσης μετασχηματιστεί, λόγω των πολιτικών συνθηκών αλλά και της επίδρασης των σοφιστών, που έχουν επηρεάσει καθοριστικά τον Ευριπίδη, ιδίως ως προς το θέμα του φαίνεσθαι και του είναι, του ειδώλου και της πραγματικότητας, που κυριαρχούν στο έργο. Μελετάμε όλα τα παραπάνω και ως προς την ποιητική τους διάσταση (σε αρχαίους και μεταγενέστερους ποιητές), ενώ οι μαθητές καλούνται να δραματοποιήσουν επιλεγμένες σκηνές του έργου, που φωτίζουν τα παραπάνω ζητήματα.

Στόχοι προγράμματος

- ✓ Γνώση του ιστορικού πλαισίου του τέλους του 5^{ου} αι., με έμφαση στον Πελοποννησιακό πόλεμο και τα πολιτικά προβλήματα της Αθήνας

- ✓ Γνώση των βασικών λειτουργιών της τραγωδίας στην ύστερη φάση της, και του Ευριπίδη ως δραματουργού και συνομιλητή των σοφιστών
- ✓ Ανάλυση των βασικών αξόνων της *Ελένης*, και των ερωτημάτων που αυτοί θέτουν, σε επίπεδο κειμένου και παράστασης
- ✓ Παραστασιακή εμπειρία, με σκηνική δοκιμή όλης της ομάδας σε επιλεγμένες σκηνές του έργου

Εξέλιξη προγράμματος

- Συζήτηση θεωρητικών ζητημάτων και σχέσεων τραγωδίας, πολιτικής/πολέμου και σοφιστικής
- Παράλληλα κείμενα: φιλοσοφία, λυρική ποίηση, Σεφέρης *Ελένη*
- Ανάλυση *Ελένης* (το φαίνεσθαι και το είναι, δραματουργικά και φιλοσοφικά)
- Σκηνική πρόταση από τους μαθητές

Αυτοκράτειρα Θεοδώρα: ποιος ήταν ο πραγματικός της ρόλος στην Εικονομαχία;

Ομάδα: 30-40 μαθητές, διάρκεια 90΄

Εισηγήτρια: Ειρήνη Πάνου, Δρ. Βυζαντινολόγος

Η αυτοκράτειρα Θεοδώρα, σύζυγος του εικονομάχου αυτοκράτορα Θεόφιλου μάς είναι γνωστή από ιστορικά κείμενα για την ευσέβειά της απέναντι στις ιερές εικόνες τις οποίες ασπαζόταν κρυφά από τον σύζυγό της, όπως και τα παιδιά της. Είναι εκείνη η οποία συγκάλεσε τη σύνοδο για την αναστήλωση των εικόνων το 843 και σήμερα τιμάται από την Ορθόδοξη Εκκλησία για την ιστορική της απόφαση.

Όμως, η εικόνα της ευσεβούς συζύγου δεν ανταποκρίνεται σε όλες τις πληροφορίες που έχουμε για εκείνη. Αντίθετα, αναφέρεται και ως πολέμια των εικόνων και σύμφωνη με την εικονομαχική πολιτική του συζύγου της. Χαρακτηριστικά, ο ιστορικός Γενέσιος μάς λέει: *όχι μόνο δεν έκανε το ίδιο αίτημα (για την αναστήλωση των εικόνων), αλλά αντιτάχθηκε στην αναστήλωση των εικόνων, ισχυριζόμενη ότι ο σύζυγός της δεν μπορούσε να ήταν λάθος: Ο σύζυγός μου ο μακαρίτης αυτοκράτορας ήταν πολύ σοφός και κανένα σημαντικό θέμα δεν διέφυγε της προσοχής του. Πώς μπορούμε να αγνοήσουμε τις εντολές του και να στραφούμε σε διαφορετικό τρόπο συμπεριφοράς;*

Το εκπαιδευτικό πρόγραμμα θα εξετάσει όλες τις πληροφορίες που μας δίνουν τα κείμενα αλλά και τα αντικείμενα τέχνης για τον ρόλο που η Θεοδώρα διαδραμάτισε στην εικονομαχική έριδα διασαφηνίζοντας την αντικειμενική διάστασή του. Επίσης, θα αναδειχθεί ο συχνά καθοριστικός ρόλος των συζύγων αυτοκρατόρων στα ζητήματα εκκλησιαστικής πολιτικής που συνδέεται άμεσα με τον ρόλο τους ως μητέρες διαδόχων αυτοκρατόρων.

Μεθοδολογία: Συγκριτική ανάλυση ιστοριογραφικών και αγιολογικών κειμένων αλλά και αρχαιολογικών καταλοίπων προκειμένου να εντοπιστούν οι ποιοτικές διαφορές τους ως προς το είδος και τη χρησιμότητα των πληροφοριών που μας παρέχουν.

Εκπαιδευτικός στόχος: Ανάδειξη της αξίας των πρωτογενών πηγών για τη μελέτη του ιστορικού παρελθόντος σε σχέση με τις πληροφορίες που αντλούμε από τα αρχαιολογικά κατάλοιπα.

Επιδιωκόμενος σκοπός: Κατανόηση και αιτιολόγηση του συχνά διαφορετικού τρόπου που καταγράφεται το ιστορικό παρελθόν σε γραπτές πηγές και σε αρχαιολογικά κατάλοιπα.

Ευσεβής και εικονομάχος... γίνεται;

Ομάδα: 30-40 μαθητές, διάρκεια 90΄

Εισηγήτρια: Ειρήνη Πάνου, Δρ. Βυζαντινολόγος

Ο αυτοκράτορας ήταν θαυμάσιος και υπέροχος, αλλά σε όσους τιμούσαν τις θείες και αγνές εικόνες ήταν πολύ σκληρός και αυστηρός, προσπαθώντας να ξεπεράσει όλους τους τυράννους που είχαν προηγηθεί σε σκληρότητα.

Το πρώτο πράγμα που μας έρχεται στο μυαλό όταν ακούμε τα ονόματα εικονομάχων αυτοκρατόρων είναι η σκληρή πολιτική εναντίον των εικονόφιλων υπηκόων τους οποίους φυλάκισαν, ανάγκασαν σε εξορία ή εγκλεισμό σε μοναστήρι. Ταυτόχρονα, οι ίδιοι βασιλείς παρουσιάζονται όχι μόνο ως ιδιαίτερα «ευσεβείς» και «δίκαιοι» αλλά και ως «φωτεινά πνεύματα».

Τα κείμενα που μας έχουν διασωθεί αποδίδουν αντιφατική εικόνα των εικονόφιλων αυτοκρατόρων, η οποία αποκωδικοποιείται εάν εξετάσουμε τα δεδομένα κάθε βασιλείας σε αντιδιαστολή με τις πρωτότυπες πηγές. Και αυτό διότι το έργο ενός αυτοκράτορα δεν είναι μονοσήμαντο. Ως βασικός λειτουργός του βυζαντινού κράτους ήταν αρμόδιος για τη χάραξη τις θρησκευτικής πολιτικής, την άμυνα της αυτοκρατορίας, την οικονομία, την ανέγερση και συντήρηση εκκλησιών, δημόσιων κτιρίων, και αμυντικών έργων, και φυσικά τις πολεμικές επιχειρήσεις. Όμως, οι εικονόφιλες πηγές εστιάζουν κυρίως στη θρησκευτική πολιτική τους με αποτέλεσμα να έχει αμαυρωθεί το σημαντικό έργο των εικονόφιλων για την αυτοκρατορία. Όπως έχει επισημανθεί στα σχολικά βιβλία: *Η παθιασμένη λογοτεχνία της εποχής, η μόνη που έφτασε ως εμάς, αμαυρώνει και δυσφημεί σκόπιμα το έργο και την προσπάθεια των εικονομάχων αυτοκρατόρων, που εργάστηκαν όλοι και με όλες τους*

τις δυνάμεις για να σώσουν το Βυζάντιο από τον αραβικό κίνδυνο. (Ε. Γλύκατζη-Αρβελέρ)

Το εκπαιδευτικό πρόγραμμα θα εξετάσει όλες τις πληροφορίες που μας δίνουν τα κείμενα για τη βασιλεία των εικονομάχων αυτοκρατόρων σε αντιδιαστολή με αρχαιολογικά δεδομένα ώστε να αναδειχθεί η πραγματική διάσταση μιας σειράς βασιλείων που οδήγησε την αυτοκρατορία από τις καταστροφές του 7ου αιώνα σε περίοδο σταθερότητας και ανάκαμψης.

Μεθοδολογία: Συγκριτική ανάλυση ιστοριογραφικών κειμένων και αρχαιολογικών καταλοίπων προκειμένου να εντοπιστούν οι ποιοτικές διαφορές τους ως προς το είδος και τη χρησιμότητα των πληροφοριών που μας παρέχουν.

Εκπαιδευτικός στόχος: Ανάδειξη της αξίας των πρωτογενών πηγών για τη μελέτη του ιστορικού παρελθόντος σε σχέση με τις πληροφορίες που αντλούμε από τα αρχαιολογικά κατάλοιπα.

Επιδιωκόμενος σκοπός: Κατανόηση και αιτιολόγηση του συχνά διαφορετικού τρόπου που καταγράφεται το ιστορικό παρελθόν σε γραπτές πηγές και σε αρχαιολογικά κατάλοιπα.

Είναι η ιστορία βαρετή;

Πόλεμοι, κρίσεις, δημοκρατίες και δικτατορίες στη νεότερη Ελλάδα

(Γ΄ τάξη) Ομάδα 30-40 μαθητές, διάρκεια 90΄

Εισηγητής: Δημήτρης Μπαχάρας, Δρ. Ιστορίας, Διδάσκων του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων και του Ιονίου Πανεπιστημίου, Υπεύθυνος ιστορικών αρχείων ΕΛΙΑ-ΜΙΕΤ

Σκοπός του προγράμματος

Τι είναι ιστορία; Προσπαθώντας να εξοικειώσουμε τα παιδιά με τις έννοιες της ιστορίας, τη χρησιμότητά της και τις χρήσεις της, παρουσιάζουμε τις πολιτικές, κοινωνικές και οικονομικές εξελίξεις στην ελληνική ιστορία από τις αρχές του 20ού αιώνα έως τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, με έμφαση στις άγνωστες περιόδους.

Μέθοδοι/Εργαλεία

Διαδραστικά παιχνίδια αναγνώρισης και ανάγνωσης αρχειακών πηγών, χωρισμός ομάδων για δράσεις όπως έρευνα - αναζήτηση στο διαδίκτυο πληροφοριών ή πηγών ή βιβλίων σχετικών με τα θέματα που διδάσκονται, χρήση χαρτών για τη σύνδεση ιστορίας-γεωγραφίας, προβολή ολιγόλεπτων ντοκιμαντέρ, φωτογραφίες, αρχειακό υλικό όπως επιστολές μεταξύ βασιλέων και πρωθυπουργών, αφίσες,

παρτιτούρες, άρθρα από εφημερίδες, ιστορικοί χάρτες, ντοκιμαντέρ και άλλο υλικό από τα αρχεία του ΕΛΙΑ-ΜΙΕΤ.

Εξέλιξη του προγράμματος

- Η πρώτη δεκαετία του 20ού αιώνα
- Οι Βαλκανικοί πόλεμοι
- Ο Εθνικός Διχασμός και ο Α΄ Παγκόσμιος Πόλεμος
- Η Μικρασιατική εκστρατεία
- Η πρώτη δικτατορία και η πρώτη αβασίλευτος δημοκρατία
- Τα στρατιωτικά κινήματα του Μεσοπολέμου
- Η μεγάλη τετραετία του Ελευθέριου Βενιζέλου και η οικονομική κρίση του 1929-30
- Η δικτατορία του Μεταξά
- Ο Ελληνοϊταλικός πόλεμος του 1940-41

Στόχος του προγράμματος είναι να καλυφθούν ιδιαίτερα η πρώτη δεκαετία του 20ού αιώνα, ο Εθνικός Διχασμός και η περίοδος μετά τη Μικρασιατική Καταστροφή, κατά την οποία εκδηλώνονται πολλαπλά στρατιωτικά κινήματα και δικτατορίες, ενώ εγκαθιδρύεται η πρώτη αβασίλευτος δημοκρατία και η χώρα χρεωκοπεί για ακόμη μία φορά.

Μ Α Θ Η Μ Α Τ Ι Κ Α

«ΑΡΧΙΜΗΔΗΣ» Διασύνδεση μαθηματικών, επιστήμης και τεχνολογίας μέσα από μηχανικές κατασκευές στο πνεύμα του STEM

Ομάδα 25 μαθητές, διάρκεια 90΄

Επιστημονικοί υπεύθυνοι: Άρης Μαυρομμάτης, Μαθηματικός, Διδάσκων Παν/μίου Δυτικής Μακεδονίας, Απόστολος Παπανικολάου, Μαθηματικός, Ερευνητής της Διδακτικής Μαθηματικών Msc

Το εκπαιδευτικό πρόγραμμα «**ΑΡΧΙΜΗΔΗΣ**» είναι μια διαθεματική εκπαιδευτική πρόταση, στο πλαίσιο και τη γενικότερη αντίληψη της διεθνούς εκπαιδευτικής πρακτικής, γνωστής με το ακρωνύμιο **STEM**, όπου αυστηρές επιστημονικές έννοιες από την επιστήμη (Science), την τεχνολογία (Technology), τη μηχανική (Engineer) και τα μαθηματικά (Mathematics) προσεγγίζονται συνδυαστικά και χωρίς σύνορα. Η γενικότερη ιδέα της σύγχρονης αντίληψης του STEM έχει τις ρίζες της στην Προσωκρατική Φιλοσοφική σκέψη, όπου η γνώση δεν περιχαρακωνόταν σε τομείς, αλλά αποτελούσε συνισταμένη των τομέων αυτών μέσα από τη διαρκή αλληλεπίδρασή τους. Ο όρος STEM έχει προταθεί το 2000 από το Εθνικό Ίδρυμα Επιστημών (NSF) των ΗΠΑ, ως εκπαιδευτικό μεταρρυθμιστικό πρότυπο διδασκαλίας και έχει την ευελιξία να προσαρμόζεται στα διαφορετικά πολιτιστικά και πολιτισμικά

περιβάλλοντα του κάθε τύπου, χωρίς να απομακρύνεται από τον κύριο στόχο του που είναι η απόκτηση ουσιαστικής γνώσης.

Εξέλιξη του προγράμματος

- Οι μαθητές εργάζονται ομαδοσυνεργατικά σε τετραμελείς ομάδες. Κάθε ομάδα έχει στη διάθεσή της από μια συσκευασία με το ίδιο εκπαιδευτικό υλικό. Χρησιμοποιώντας ειδικά λειτουργικά συστήματα δόμησης, κατασκευάζουν μηχανικά συστήματα και εξερευνούν τον τρόπο λειτουργίας τους.
- Ανακαλύπτουν νόμους που διέπουν τη Μηχανική, την Ακουστική και τον Ηλεκτρισμό, ξεκινώντας πάντα μέσα από μια διαισθητική αντίληψη για τα φυσικά φαινόμενα. Η κίνηση, η δύναμη, η ισορροπία, οι μοχλοί, τα γρανάζια, η περιοδικότητα είναι κάποια από τα θέματα τα οποία μελετούν.
- Η ανάγκη βαθύτερης κατανόησης και πρόβλεψης της τελικής κατασκευής, αναδεικνύει ως φυσική αναγκαιότητα τη μαθηματική μοντελοποίηση, εισάγοντας έτσι τους διδασκόμενους σε βασικές έννοιες των μαθηματικών, που αναδεικνύονται με απόλυτα φυσιολογικό και βιωματικό τρόπο.

Σκοπός του προγράμματος: Μέσα από τα διαδοχικά βήματα που απαιτούνται για την ολοκλήρωση της κατασκευής τους, αντιλαμβάνονται την αναγκαιότητα του κάθε επόμενου βήματος, το οποίο θα πρέπει να στηρίξουν λογικά, συγκροτώντας έγκυρους και ορθούς συλλογισμούς, ανακαλύπτουν τη γνώση μέσα από μια βιωματική διαδικασία, κατανοούν την αναγκαιότητα της θεωρίας στην οποία οφείλει να επεκτείνεται οτιδήποτε εμπειρικό προκειμένου να έχει καθολική ισχύ.

Στόχοι του προγράμματος

Ο στόχος αυτού του προγράμματος είναι να εισάγει τους μαθητές με βιωματικό τρόπο και μέσα από ένα παιγνιώδες, διαδραστικό και ευχάριστο περιβάλλον σε κατάλληλα επιλεγμένες για την ηλικία τους επιστημονικές έννοιες. Επίσης αποσκοπεί να εισάγει τους εκπαιδευτικούς σε μια σύγχρονη αντίληψη συγκρότησης διδακτικών πρακτικών, των οποίων θεμελιώδες υπόστρωμα είναι η έρευνα, για το πώς λειτουργεί ο πραγματικός κόσμος.

ΦΥΣΙΚΕΣ ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ

Ο γεωχημικός κύκλος του χαλκού

(Β' + Γ' τάξεις) Ομάδα 30 μαθητές, διάρκεια 90'

Εισηγήτρια: Δρ. Αριάδνη Αργυράκη, Καθηγήτρια Γεωχημείας, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Το πρόγραμμα αυτό έχει διαθεματικό περιεχόμενο φυσικών επιστημών (χημείας και γεωλογίας) και τεχνολογίας (μεταλλουργίας, χημικής και περιβαλλοντικής μηχανικής) με επίκεντρο την επίδειξη εξαγωγής χαλκού από ένα μετάλλευμά του, τον μαλαχίτη. Καλύπτει επίσης τη θεματική των τεχνολογιών προστασίας του περιβάλλοντος ως οριζόντιο αντικείμενο συζήτησης των τεχνολογιών για τη βιώσιμη ανάπτυξη.

Στόχος της δραστηριότητας είναι αφενός να ενημερώσει τους μαθητές για την προέλευση και τη σημασία του χαλκού στη σύγχρονη κοινωνία, την τεχνολογία και τον πολιτισμό μας και αφετέρου να κατακτήσουν με βιωματικό τρόπο τη γνώση των χημικών αντιδράσεων που συντελούνται κατά την μεταλλουργία του χαλκού αλλά και την προστασία του περιβάλλοντος από τη μεταλλευτική δραστηριότητα καθώς και την ανακύκλωση.

Οι μαθητές που θα λάβουν μέρος στην δραστηριότητα:

- Θα ενημερωθούν για την προέλευση και τη σημασία του χαλκού ως πρώτη ύλη με πάμπολλες χρήσεις στους τομείς της βιομηχανίας, της ενέργειας, της ιατρικής, της τεχνολογίας κλπ.
- Θα κατανοήσουν μέσα από την πειραματική διαδικασία και τη βιωματική μάθηση τις χημικές αντιδράσεις (διπλής αντικατάστασης, διάλυσης, οξειδοαναγωγής) που συμβαίνουν κατά την εξαγωγή χαλκού από ένα μετάλλευμά του, τον μαλαχίτη ($\text{Cu}_2\text{CO}_3(\text{OH})_2$).
- Θα προβληματιστούν σχετικά με το θέμα των περιβαλλοντικών επιπτώσεων της εξόρυξης και της παραγωγής μετάλλων και θα αναζητήσουν τρόπους ασφαλούς περιβαλλοντικής διαχείρισης των αποβλήτων που παράγονται κατά τη διαδικασία της εξαγωγής του χαλκού από το μέταλλευμα.

Η εκπαιδευτική δραστηριότητα χωρίζεται σε δύο μέρη:

Πρώτο μέρος: Ενημέρωση- συζήτηση σχετικά με τους φυσικούς πόρους με έμφαση τις ορυκτές πρώτες ύλες και το σύνολο του κύκλου ζωής τους δίνοντας το παράδειγμα του χαλκού.

Δεύτερο μέρος: Πείραμα επίδειξης, το οποίο υπάρχει δυνατότητα να πραγματοποιηθεί από τα παιδιά ανά ζεύγη, που προσομοιάζει τη διεργασία της

όξινης εξαγωγής χαλκού με τη μεταλλουργική μέθοδο «heap leaching» που εφαρμόζεται σε μεγάλη κλίμακα σε θραυσμένο μετάλλευμα Cu σε πολλά μεταλλεία ανά τον κόσμο.

Υλικά πειράματος (βρίσκονται στον εργαστηριακό πάγκο, στον χώρο του Ιδρύματος):

Σκόνη μεταλλεύματος υπεργενετικής μεταλλοφορίας Λαύριο (περιέχει μαλαχίτη, αζουρίτη και άλλα σύνδρομα ανθρακικά και πυριτικά ορυκτά)

Πλαστική φιάλη με αραιό (1 M) θειικό οξύ (H₂SO₄)

Ποτήρια ζέσεως

Γυαλόχαρτο

Σιδερένιες πρόκες

Διηθητικό χαρτί

ρΗμετρικό χαρτί

Στατώ διήθησης

Χοάνη διήθησης

Γυαλιά προστασίας

Τα παιδιά ακολουθούν λεπτομερείς οδηγίες για τη διεξαγωγή του πειράματος, παρατηρούν και εξάγουν σειρά χημικών αντιδράσεων οι οποίες συντελούνται για τη παραλαβή χαλκού καθαρότητας 99,999%. Στο τέλος του πειράματος επιλέγουν τον κατάλληλο τρόπο διαχείρισης του υπολείμματος του μεταλλεύματος και γίνεται συζήτηση για θέματα προστασίας του περιβάλλοντος και τη σημασία της ανακύκλωσης.

Γενετική Μηχανική: παρεξηγημένη έννοια ή μήπως όχι;

Ομάδα 30-40 μαθητές, διάρκεια 90΄

Εισηγήτρια: Ελένη Κόνιαρη, Ερευνήτρια, μοριακή βιολόγος

Η Γενετική Μηχανική αποτελεί έναν κλάδο ταχύτατα αναπτυσσόμενο, ο οποίος προσφέρει εντυπωσιακά αποτελέσματα σε τομείς, όπως η Ιατρική, η Γεωργία, η Βιομηχανία και η Έρευνα. Αποτελεί το σύνολο των τεχνικών εκείνων που χρησιμοποιούνται, ώστε να τροποποιηθεί το γενετικό υλικό των κυττάρων και να μεταφερθεί από έναν οργανισμό σε έναν άλλο. Ταυτίζεται πολλές φορές με την τεχνολογία του ανασυνδυασμένου DNA ενώ κάτω από τη μεγάλη ομπρέλα της έννοιας αυτής περιλαμβάνεται η κλωνοποίηση, η επιλεκτική αναπαραγωγή, η έρευνα βλαστικών κυττάρων. Η προστασία και ο σεβασμός της βιολογικής ποικιλομορφίας αποτελούν μέρος της παγκόσμιας κληρονομιάς της ανθρωπότητας, ενώ αποτελεί και ένα από τα βασικά κλειδιά του κόσμου στην επιβίωση.

Σε ορισμένες περιπτώσεις είναι σαφές ότι η γενετική μηχανική μπορεί να κάνει θαύματα, αλλά δεν πρέπει να παραλείψουμε ότι πρόκειται για μια διαδικασία που περιλαμβάνει τη χειραγώγηση της φύσης. Εκατομμύρια χρόνια έχουν κάνει τον κόσμο έτσι όπως είναι, αλλά οι επιστήμονες έχουν τώρα τη δυνατότητα να τον αλλάξουν δραματικά.

Σκοπός του προγράμματος είναι, μέσα από δραστηριότητες που θα πραγματοποιηθούν, να ευαισθητοποιήσει τους μαθητές στις έννοιες της Γενετικής Μηχανικής, της Βιοτεχνολογίας και του ανασυνδυσασμένου DNA, όπως επίσης και να ενισχύσει την αντίληψη τους ως προς την ορθολογική χρήση της Επιστήμης προς όφελος του ανθρώπου και ευρύτερα του πλανήτη.

Εξέλιξη του προγράμματος: Θα αναφερθούν και θα αναπτυχθούν τα ακόλουθα

- τι είναι και τι εξυπηρετεί η γενετική μηχανική
- σύγχρονες εφαρμογές της βιοτεχνολογίας που συμβάλλουν στη βελτίωση της ποιότητας ζωής του ανθρώπου.
- μεταβολές στις ιδιότητες των γενετικά τροποποιημένων οργανισμών σε σχέση με τους «φυσικούς».
- ο τρόπος δημιουργίας του ανασυνδυσασμένου DNA και πρωτεϊνών με τη μέθοδο του ανασυνδυσασμένου DNA.

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ-ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗ-ΡΟΜΠΟΤΙΚΗ

Εισαγωγή στη Ρομποτική

Ομάδα 25 μαθητές, διάρκεια 90΄

Εισηγητής: Μάρκος Κωνσταντάκης, PhD, Τμήμα Πολιτισμικής Τεχνολογίας και Επικοινωνίας του Πανεπιστημίου Αιγαίου

Η ρομποτική αναδεικνύεται ως ένα εξαιρετικά εποικοδομητικό μάθημα στο Γυμνάσιο, καθώς προσφέρει μια μοναδική ευκαιρία για την ανάπτυξη δεξιοτήτων και γνώσεων που απαιτούνται στον σύγχρονο κόσμο. Η εκπαιδευτική αξία της ρομποτικής έγκειται στην προαγωγή της δημιουργικότητας, της ικανότητας επίλυσης προβλημάτων, της συνεργασίας και της κριτικής σκέψης μεταξύ των μαθητών. Αναπτύσσονται δεξιότητες προγραμματισμού, κατανοώντας τη λογική των αλγορίθμων και δημιουργούνται ρομποτικές κατασκευές που συνδυάζουν γνώσεις από τις επιστήμες της μηχανικής, της ηλεκτρονικής, της ηλεκτρολογίας και της πληροφορικής.

Η ενασχόληση με τη ρομποτική δίνει την ευκαιρία για συμμετοχή σε πανελλήνιους και διεθνείς διαγωνισμούς για τους οποίους σχηματίζονται ομάδες συμμετεχόντων

οι οποίες πρέπει να εκτελέσουν πολύ συγκεκριμένα και προκαθορισμένα βήματα για την επίτευξη συγκεκριμένων στόχων.

Ροή του προγράμματος

- Εισαγωγή σε βασικές αρχές μηχανικής - Το παράδειγμα Tora no Maki.
- Δοκιμή με χρήση απλών τμημάτων Lego.
- Εισαγωγή σε βασικά θέματα ηλεκτρολογίας - ηλεκτρονικών.
- Χρήση της πλακέτας γρήγορων συνδέσεων (breadboard) και σύνδεση πηγής
- Προγραμματισμός στη γλώσσα Processing στο περιβάλλον Arduino.
- Χρήση πλακέτας Arduino με breadboard και προγραμματισμός σε βασικά παραδείγματα
- Παράδειγμα χρήσης λαμπτήρα και πυκνωτή
- Παράδειγμα χρήσης ποτενσιόμετρου και φωτοδιόδου
- Παράδειγμα χρήσης ηλεκτρικού κινητήρα servo
- Ενσωμάτωση περισσότερων αισθητήρων και βιβλιοθηκών κώδικα
- Παρουσίαση του NAO ως πλατφόρμα εκπαιδευτικής ρομποτικής
- Προγραμματισμός στο περιβάλλον του Choregraph
- Προγραμματισμός του NAO σε διάφορα σενάρια
- Κίνηση του ρομπότ στο χώρο και αποφυγή εμποδίων
- Οπτική αναγνώριση αντικειμένων
- Ανταπόκριση σε φωνητικές εντολές
- Δημιουργία κινήσεων
- Εκτέλεση πιο σύνθετων σεναρίων με τη γλώσσα Python

Εκπαιδευτικοί στόχοι του προγράμματος

- ✓ Να γνωρίσουν οι μαθητές βασικές αρχές μηχανικής
- ✓ Να εξοικειωθούν οι μαθητές με βασικές αρχές ηλεκτρολογίας
- ✓ Να εξοικειωθούν οι μαθητές με τη χρήση απλών ηλεκτρονικών εξαρτημάτων
- ✓ Να έρθουν σε επαφή με διαφορετικές πλατφόρμες εκπαιδευτικής ρομποτικής
- ✓ Να γνωρίσουν τον κόσμο της προγραμματιστικής σκέψης για την επίλυση προβλημάτων
- ✓ Να γνωρίσουν μία γλώσσα προγραμματισμού
- ✓ Να συνεργαστούν οι μαθητές δημιουργικά, αναλαμβάνοντας ρόλους
- ✓ Να εντοπίσουν τις τεχνικές δυσκολίες και προκλήσεις της ρομποτικής
- ✓ Να μελετήσουν τα όρια των δυνατοτήτων του εξοπλισμού τους
- ✓ Να αναπτύξουν τη δημιουργικότητα και τη φαντασία τους
- ✓ Να αναπτύξουν κατασκευαστικές δεξιότητες

Το αχανές κυβερνοσύμπαν: κίνδυνοι, πρόληψη και ασφάλεια

Ομάδα 30-40 μαθητές, διάρκεια 90΄

Σχεδιασμός – Εισηγητές: Εξειδικευμένα στελέχη, Αξιωματικοί Ειδικών Καθηκόντων Πληροφορικής και Υγειονομικού, Ψυχολόγοι της Διεύθυνσης Δίωξης Ηλεκτρονικού Εγκλήματος

Η μεγάλη ανάπτυξη του τομέα της πληροφορικής και η αυξημένη συμμετοχή των πολιτών στη νέα εποχή της Κοινωνίας της Πληροφορίας, επέφεραν σημαντικά τεχνολογικά επιτεύγματα και εξυπηρετήσεις στην κοινωνία, που αφενός διευκολύνουν την καθημερινότητα, αφετέρου δημιουργούν πεδίο κατάλληλο και για την εμφάνιση μορφών εγκληματικής δραστηριότητας με τη χρήση των τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνιών. Στην εποχή που διανύουμε, καθίσταται σαφής η ανάγκη για εκπαίδευση των πολιτών στις τεχνολογίες πληροφορικής και επικοινωνιών και της ασφαλούς χρήσης αυτών και ενσωμάτωση αυτής στην εκπαιδευτική διαδικασία, από τις πρώτες κιόλας βαθμίδες.

Το Αρχηγείο της Ελληνικής Αστυνομίας συμμετέχει δια της Διεύθυνσης Δίωξης Ηλεκτρονικού Εγκλήματος στα εκπαιδευτικά προγράμματα του Ιδρύματος Αικατερίνης Λασκαρίδη, έχοντας ως στόχο την ενημέρωση μαθητών και εκπαιδευτικών, για την πρόληψη και την αντιμετώπιση των κινδύνων που σχετίζονται με τις νέες τεχνολογίες, τις διαδικτυακές αγορές, τα φαινόμενα διαδικτυακής βίας, τους κινδύνους που ελλοχεύουν στις ιστοσελίδες κοινωνικής δικτύωσης, κ.ά. γιατί με την εξέλιξη της τεχνολογίας προκύπτουν καθημερινά νέες μορφές κυβερνοεγκλήματος.

Μέσα από την προβολή επικαιροποιημένου διαδραστικού υλικού, το οποίο συνοδεύεται από σύγχρονο οπτικοακουστικό υλικό, και μέσα από τη συζήτηση με εξειδικευμένα στελέχη της Υπηρεσίας στον τομέα της Πληροφορικής, της Νομικής, των Οικονομικών και της Ψυχολογίας δίνεται η δυνατότητα στους πολίτες και ιδιαίτερα στα παιδιά, τους ψηφιακούς πολίτες του μέλλοντος, να αναγνωρίσουν τις επισφαλείς συμπεριφορές που μπορούν να εκδηλωθούν μέσω διαδικτύου.

Στόχος είναι η μεταφορά των πραγματικών εμπειριών της Υπηρεσίας μας μέσα από την καθημερινή επαφή με τους πολίτες ώστε να επιτευχθεί η θωράκιση της ευαίσθητης ηλικιακής ομάδας των παιδιών και των εφήβων, καθώς οι ενημερωμένοι χρήστες μπορούν να χρησιμοποιήσουν με ασφάλεια το διαδίκτυο.

Οι θεματολογίες διαφοροποιούνται ανάλογα με την ηλικία των μαθητών και αφορούν:

- ✓ την αποστολή της Διεύθυνσης Δίωξης Ηλεκτρονικού Εγκλήματος,
- ✓ τις διαδικτυακές απειλές και μέτρα προστασίας,

- ✓ τα αδικήματα και τρόπους που αυτά διαπράττονται μέσω διαδικτύου,
- ✓ το φαινόμενο του διαδικτυακού εκφοβισμού (Cyberbullying)
- ✓ τις κυβερνοεπιθέσεις ενάντια σε πληροφοριακά συστήματα και την ψηφιακή υποκλοπή δεδομένων,
- ✓ τα διαδικτυακά τυχερά παίγνια και τον εθισμό,
- ✓ τον σεξουαλικό εκβιασμό και εξαναγκασμό μέσω διαδικτύου και το sexting,
- ✓ την παρουσίαση της ενημερωτικής καμπάνιας SAY NO, ενάντια στον σεξουαλικό εκβιασμό και εξαναγκασμό, ανηλίκων και ενηλίκων, μέσω του διαδικτύου,
- ✓ τα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης (Social Media).

Τ Ε Χ Ν Ε Σ

«Θέατρο: Το δώρο του Θέσπη στους ανθρώπους»

Ομάδα 30-40 μαθητές, διάρκεια 90΄

Εισηγητής: Νίκος Νίκας, Καθηγητής υποκριτικής, ηθοποιός, σκηνοθέτης

6ος αιώνας π.Χ.. Ο Θέσπης αποκρίνεται (υποκρίνεται) στον χορό που τραγουδά τον διθύραμβο και γεννιέται η τραγωδία, το θέατρο. Ο Θέσπης έκανε τον μύθο δράση.

Πάμε τώρα στον 21ο αιώνα μ.Χ., στο σήμερα, στο τώρα!

Πάμε να κάνουμε έναν κύκλο. Πάμε να μιλήσουμε για τους αρχαίους μύθους που έγιναν θέατρο, που έγιναν τραγωδίες.

Πάμε στα εκάστοτε πρόσωπα του μύθου. Πάμε στους πρώτους «υποκριτές»! Πάμε στους σημερινούς υποκριτές.

Ποια μέσα χρησιμοποιούν; Το σώμα, το πρόσωπο (τη μάσκα ίσως;), τα μάτια, το στόμα.

Πάμε να τα γνωρίσουμε αυτά τα «μέσα» και να ξαναγνωριστούμε κι εμείς μέσα απ' αυτά τα «μέσα».

Πάμε να γνωρίσουμε και τα υλικά των ηθοποιών. Τα συναισθήματα: χαρά, λύπη, φόβος, θυμός, αγάπη.

Πάμε να τα δοκιμάσουμε όλα αυτά!

Πάμε να φτιάξουμε δικούς μας μύθους, δικές μας «ιστορίες»!

Πάμε να τις χρησιμοποιήσουμε για να κάνουμε ότι και ο Θέσπης.

Πάμε να παίξουμε θέατρο.

Ένα διαδραστικό πρόγραμμα, μια περιπέτεια πάνω στο θέατρο του «σήμερα» και του «πάντα», που ξεκινά με αφορμή τη διδακτέα ύλη κάθε τάξης. Μια συναρπαστική περιπέτεια- παιχνίδι- ταξίδι για τους μαθητές χωρίς να τους «διδάσκει».

Οι τρεις ήλιοι. Χώρος, χρόνος, άνθρωπος

Ομάδα 30 μαθητές, διάρκεια 90΄

Εισηγήτρια: Αναστασία Κουμίδου, Σκηνοθέτις, Καθηγήτρια Υποκριτικής, Ιστορίας και Δραματολογίας

Η εξερεύνηση της επικοινωνίας, της προσωπικής έκφρασης, της αντίληψης του ιδιωτικού και συλλογικού χώρου και χρόνου, της ομαδικής δημιουργίας μέσα από την προφορικό αλλά και την σωματικό λόγο είναι η διαδρομή που ακολουθούμε στην θεατρική μας εκπαίδευση. Στην παιδική μας ηλικία έχουμε από τη φύση μας τα παραπάνω υλικά σε αφθονία.

Ωστόσο, κάπου στην ηλικία των 12 έως 16 χρονών με τις αυξημένες κοινωνικές συμβάσεις, τις σχολικές απαιτήσεις, τις ορμονικές διαταραχές οι δίαυλοι της επικοινωνίας και της δημιουργίας αλλοιώνονται. Με βασικές ασκήσεις κίνησης, λόγου και επικοινωνίας που χρησιμοποιούμε στο θέατρο κατά την διάρκεια των 90΄ λεπτών, δημιουργούμε τις συνθήκες στις μαθήτριες και τους μαθητές να ανακαλύψουν με δυναμικό τρόπο το σώμα τους και την φωνή τους μέσα στον χώρο και τον χρόνο φαντασία και να λειτουργήσουν μέσα από την συνεργασία και την διάδραση.

Εξέλιξη του προγράμματος

Δουλεύοντας με τον Χώρο.

Πραγματικός Χώρος & Φανταστικός Χώρος.

Ο χώρος μεταξύ των ανθρώπων και η δυναμική του Χώρου στην επικοινωνία των ανθρώπων.

Ο Χώρος σε σχέση με τον Χρόνο.

Η δυναμική του Χρόνου (ρυθμός, παύσεις, ταχύτητα) στην επικοινωνία των ανθρώπων.

Δημιουργία ομαδικής συνεργασίας (ensemble work) μέσω παιχνιδιών που επινοεί η ομάδα.

Στόχος του προγράμματος

Μέσα από την κορωνίδα των τεχνών, την θεατρική τέχνη, οι μαθήτριες και οι μαθητές θα δημιουργήσουν τη δική τους διαδρομή αναζήτησης και ανακάλυψης. Καλλιεργούμε την ενσυναίσθηση, την επικοινωνία, την φαντασία, την έκφραση και εξελίσσουμε τα προσωπικά και ιδιαίτερα υλικά κάθε μαθήτριας και μαθητή ενώ ταυτόχρονα δίνουμε έναυσμα στην συλλογικότητα και την ομαδική συνεργασία. Ο στόχος είναι να δημιουργηθούν εκείνες οι συνθήκες που μεταξύ άλλων θα τονώσουν την αυτοπεποίθηση στον σωματικό και προφορικό λόγο, την συνεργασία, την δημιουργική αντίληψη του χώρου και του χρόνου, την διάδραση.

Από το βιολί και τον Μπαχ στο Body Percussion και το Hip Hop

Ομάδα 30-40 μαθητές, διάρκεια 90΄

Εισηγητής: Γιώργος Παπαϊωάννου, Μουσικός

Ο στόχος της παρουσίασης θα είναι, στο σύντομο αυτό χρόνο και μέσα από κάτι άμεσο, έντονα διαδραστικό αλλά και οικείο να πάρουν οι μαθητές ένα όσο το δυνατόν πιο ισχυρό ερέθισμα. Να τους χαραχθεί η περιέργεια και η αίσθηση ότι μπορούν να το κάνουν και αυτοί, ενώ παράλληλα θα γνωρίσουν και κάτι καινούργιο και διαφορετικό.

Εξέλιξη του προγράμματος:

- Γνωριμία, παιχνίδι, συζήτηση

Θα γνωριστούμε μέσα από διαδραστικά εκπαιδευτικά παιχνίδια και με αφετηρία την πιο κοινή ερώτηση "τι μουσική ακούς;" θα μιλήσουμε για διάφορα είδη μουσικής και θα απαντήσουμε όσες ερωτήσεις προκύψουν.

- Το σώμα και η φωνή ως όργανο

Με εργαλεία το Body Percussion (παραγωγή ήχων και ρυθμικών μοτίβων κρούοντας το σώμα και κάνοντας ήχους με το στόμα κτλ), τη φωνή ως μελωδικό όργανο αλλά και αυτοσχέδιους στίχους (ρίμες, ραπ, Hip Hop) θα προσπαθήσουμε να συνθέσουμε ένα μουσικό κομμάτι.

- Γνωριμία με μουσικά όργανα

Θα παρουσιάσουμε όργανα από όλες τις κατηγορίες οργάνων: κρουστά, έγχορδα (τοξωτό, π.χ. βιολί και νυκτά, π.χ. πολιτικό Λαούτο, σαρόντ - ένα πολύ εντυπωσιακό όργανο από την Ινδία) και πνευστά (φλογέρα και νέυ). Με τη βοήθεια όλων αυτών των οργάνων θα ακουστούν ζωντανά διάφορα μουσικά στυλ και είδη μουσικής (από κλασική μουσική και Μπαχ μέχρι ταξίμια και ανατολίτικους αυτοσχεδιασμούς). Στη συνέχεια οι μαθητές θα έχουν την ευκαιρία να περιεργαστούν αυτά τα μουσικά όργανα και να παράγουν ήχο και οι ίδιοι με καθοδήγηση.

- Αυτοσχεδιασμός και ηχογράφιση

Θα παίξουμε-αυτοσχεδιάσουμε χρησιμοποιώντας όλα τα παραπάνω, θα εμπλουτίσουμε το κομμάτι που φτιάξαμε με ήχους και μελωδίες από όργανα και στο τέλος θα το ηχογραφήσουμε με σκοπό να σταλεί σε όλους.

Εισαγωγή στην τέχνη του Κινηματογράφου

Ομάδα 30-40 μαθητές, διάρκεια 90΄

Εισηγητής: Παναγιώτης Δενδραμής, Δρ. Ελληνικού Κινηματογράφου

Η σημερινή εποχή χαρακτηρίζεται σε μεγάλο βαθμό από την κυριαρχία της εικόνας και την καθημερινή μας έκθεση σε μια υπερπληθώρα οπτικοακουστικού υλικού. Ιδιαίτερα τα νέα παιδιά, έρχονται πλέον σε επαφή και εξοικειώνονται με τα ψηφιακά μέσα από τη νηπιακή τους σχεδόν ηλικία και μαθαίνουν να τα χρησιμοποιούν σε

σταθερή βάση για την επικοινωνία, την ενημέρωση, την ψυχαγωγία αλλά και τη δημιουργική τους έκφραση. Ποία είναι όμως η διαφορά ανάμεσα σε ένα βίντεο του YouTube και ένα ολοκληρωμένο κινηματογραφικό φιλμ; Ποια στοιχεία έχουν κοινά και πού διαφέρουν; Πως μπορούμε να εκφραστούμε μέσω της κάμερας; Ποιο είναι το συντακτικό και η γραμματική του κινηματογράφου;

Το πρόγραμμα αυτό φιλοδοξεί να καλύψει την ανάγκη για την πληρέστερη εξοικείωση των μαθητών με τη γλώσσα της οπτικοακουστικής έκφρασης και τη σύνδεσή της με την εκπαιδευτική διαδικασία. **Σκοπός του είναι** να εισαγάγει τους μαθητές στη γλώσσα του κινηματογράφου μέσα από τη γνωριμία με τα βασικά δομικά της στοιχεία, με τη βοήθεια παραδειγμάτων από διαφορετικά κινηματογραφικά είδη, σχολές και ιδιώματα ύφους, παρακινώντας τους στην κριτική και δημιουργική εξερεύνηση των κωδίκων και συμβάσεων της. Επίσης, να ενθαρρύνει την προσωπική καλλιτεχνική τους έκφραση μέσα από την εκτέλεση μικρών δημιουργικών ασκήσεων, για την καλύτερη κατανόηση των επιλογών που υπεισέρχονται στην οπτικοακουστική κατασκευή.

Οι επιμέρους στόχοι του προγράμματος θα προσεγγισθούν μέσα από την παρουσίαση του εισηγητή με τη χρήση συγκεκριμένων παραδειγμάτων οπτικοακουστικού υλικού. Μέσα από αυτή τη διαδικασία προσδοκάται να καταστεί εφικτή η μεταλαμπάδευση της μεθοδολογίας για την καλλιέργεια και την ανάπτυξη του οπτικοακουστικού γραμματισμού (media literacy) στους μαθητές, ούτως ώστε να είναι σε θέση να προσλαμβάνουν οπτικοακουστικά έργα (ταινίες μυθοπλασίας, ντοκιμαντέρ, βίντεο στο διαδίκτυο) με κριτική σκέψη και ουσιαστικό αναστοχασμό, τόσο ως προς τη μορφή όσο και ως προς το περιεχόμενό τους, αλλά και να είναι σε θέση οι ίδιοι να προχωρήσουν στα δικά τους δημιουργήματα.

Λέξεις – Κλειδιά

αφήγηση – σκηνοθεσία - παραγωγή – σενάριο – πλάνο - σκηνή
φωτογραφία - κάδρο- γωνία λήψης - βάθος πεδίου - προοπτική
φωτισμός – χρώμα – σκηνογραφία - ενδυματολογία - ήχος
μοντάζ - ρυθμός – ντοκιμαντέρ - μυθοπλασία

Στόχοι του προγράμματος

- ✓ Η γνωριμία των μαθητών με την εξέλιξη και την ετερογένεια της κινηματογραφικής τέχνης.
- ✓ Η γνώση των βασικών δομικών στοιχείων ενός κινηματογραφικού έργου
- ✓ Η ανάπτυξη της προσωπικής τους έκφρασης μέσω της οπτικοακουστικής αφήγησης.

Α Γ Ω Γ Η Υ Γ Ε Ι Α Σ

Πρέπει να μας αγχώνει το άγχος;

Ομάδα 30-40 μαθητές, διάρκεια 90΄

Εισηγήτρια: Γιώτα Ανδριανού, Ψυχολόγος – Συστημική Συμβουλευτική και Ψυχοθεραπεία

Σκοπός του προγράμματος είναι η κατανόηση του άγχους, ως μιας απαραίτητης βιολογικής λειτουργίας, η οποία όμως πολλές φορές ξεφεύγει από τον έλεγχό μας. Επίσης, το πρόγραμμα έχει ως σκοπό να εξοικειώσει τους μαθητές με πρακτικές που βοηθούν στο έλεγχο και την αντιμετώπιση στρεσογόνων καταστάσεων. Ειδικά για το Λύκειο, το πρόγραμμα στοχεύει στην ενημέρωση των παιδιών γύρω από το άγχος των Πανελλαδικών εξετάσεων και στην επίδειξη πρακτικών τρόπων για την αντιμετώπισή τους.

Στόχος του προγράμματος είναι να κατανοήσουν τα παιδιά πως η απόκριση του οργανισμού σε στρεσογόνες καταστάσεις - το άγχος δηλαδή- είναι μια φυσιολογική βιολογική διεργασία. Ωστόσο, σε πολλές περιπτώσεις, στην καθημερινότητά μας, κατακλιζόμαστε ταυτόχρονα από πολλές καταστάσεις που είναι δυνητικά στρεσογόνες, με αποτέλεσμα να μην μπορούμε να τιθασεύσουμε το άγχος μας και αυτό να παρεμποδίζει την λειτουργικότητά μας.

Εξέλιξη του προγράμματος: Το πρόγραμμα θα ξεκινήσει με τον εισηγητή να ρωτά τους μαθητές σχετικά με το πώς εκείνοι κατανοούν το άγχος. Πιο συγκεκριμένα θα τους ζητηθεί να απαριθμήσουν δυνητικά στρεσογόνες για αυτούς καταστάσεις αλλά και να περιγράψουν πώς ο οργανισμός αντιδρά σε καταστάσεις στρες (ταχυπαλμία, εφίδρωση, έντονη γαστρεντερική δραστηριότητα, αίσθηση κρύου ή και υπερβολικής ζέστης). Στη συνέχεια, θα περιγραφεί από τον εισηγητή ο βιολογικός μηχανισμός του στρες. Θα δοθούν στα παιδιά πληροφορίες σχετικά με την ορμόνη κορτιζόλη που εκκρίνεται από τα επινεφρίδια και είναι η βασική "υπεύθυνη" για όλα όσα μας συμβαίνουν όταν αγχωνόμαστε.

Οι μαθητές στη συνέχεια, με την καθοδήγηση του εισηγητή, θα κληθούν να σκεφτούν γιατί ίσως και να είναι απαραίτητη μια τέτοια απόκριση του οργανισμού σε στρεσογόνες καταστάσεις και ποιοι θα ήταν οι δυνητικοί κίνδυνοι της μη απόκρισής μας σε καταστάσεις που φυσιολογικά μας προκαλούν άγχος. Αμέσως μετά, θα συζητηθεί γιατί σήμερα μας απασχολεί τόσο πολύ το άγχος. Πιο συγκεκριμένα, θα εξηγηθεί στα παιδιά πως λόγω του σύγχρονου τρόπου ζωής αλλά και των πολλών υπέρμετρων ίσως, απαιτήσεων που έχουμε από τους άλλους και τον εαυτό μας, δεν μπορούμε να τιθασεύσουμε το άγχος μας, το οποίο και τελικά αποτελεί τροχοπέδη στην καθημερινότητά μας. Τέλος, θα πραγματοποιηθεί μια

δραστηριότητα κατά την οποία ο εισηγητής θα δείξει στα παιδιά κάποιες από τις τεχνικές που υπάρχουν για να μετριάσει και να ελέγξει κανείς το άγχος του.

Δραστηριότητα: Τα παιδιά θα κληθούν, αν θέλουν, να καθίσουν στο πάτωμα. Όσα δεν επιθυμούν θα παραμείνουν στην θέση τους. Ο εισηγητής, ο οποίος θα συμμετάσχει και ο ίδιος στην δραστηριότητα, θα δείξει στα παιδιά τεχνικές αναπνοής και απλού διαλογισμού και συγκέντρωσεις, που μας βοηθούν να ξεπεράσουμε το άγχος μας και να μπορέσουμε να ανταποκριθούμε επαρκώς σε στρεσογόνες καταστάσεις, π.χ. ένα διαγώνισμα. Η εισηγήτρια θα μοιραστεί με τα παιδιά διάφορες θετικές σκέψεις που μπορούν να κάνουν για τους άλλους και τον εαυτό τους οι οποίες και μας βοηθούν να νιώσουμε καλύτερα σε κατάσταση στρες. Τέλος, θα δοθεί χρόνος στα παιδιά να εξασκήσουν αυτές τις μεθόδους, να κάνουν ερωτήσεις και να περιγράψουν πώς αισθάνονται πριν και μετά την εξάσκηση αυτών των πρακτικών.

Π Ο Λ Ι Τ Ι Σ Μ Ο Σ

«**Η ωραία Ελλάς ... με το βλέμμα των περιηγητών**»

Ομάδα 30-40 μαθητές, διάρκεια 90΄

Εισηγήτριες: Μυρτώ Πίγκου-Ρεπούση, Επίκ. Καθηγήτρια Θεάτρου στην

Εκπαίδευση, Τμ. Θεάτρου, ΑΠΘ

Φωτεινή Βενιέρη, Δρ Μουσικακού Θεάτρου

Ο περιηγητισμός στην Ανατολική Μεσόγειο και τη Νοτιανατολική Ευρώπη από το 16ο έως το τέλος του 19ου αιώνα, οι αντίστοιχες περιηγητικές εκδόσεις και γενικότερα η ταξιδιωτική φιλολογία συνιστούν ανεξάντλητη πηγή για να γνωρίσουμε την περιοχή και τους ελληνόγλωσσους πληθυσμούς της οθωμανικής αυτοκρατορίας στις πολυποικίλες δραστηριότητές τους. Είναι επίσης μια σημαντική πηγή για να προσεγγίσουμε τον τρόπο με τον οποίο οι Ευρωπαίοι έβλεπαν τον τόπο στον οποίο γεννήθηκε στην Αρχαιότητα ο ελληνικός πολιτισμός καθώς και τους ανθρώπους οι οποίοι τον κατοικούσαν.

Το αρχείο του Ιδρύματος Αικατερίνης Λασκαρίδη (Travelogues) εμπεριέχοντας και τεκμηριώνοντας το σύνολο σχεδόν του εικονιστικού/εικονογραφικού υλικού των περιηγητικών εκδόσεων συνιστά μια χρήσιμη βάση όχι μόνο για την έρευνα αλλά και για την εκπαίδευση. Η υποχρεωτική εκπαίδευση μέσα από το μάθημα της ιστορίας αλλά και της γεωγραφίας και της γλώσσας, καθώς και μέσα από τις σχολικές γιορτές αναφέρεται συχνά στην περίοδο της οθωμανικής κυριαρχίας η οποία είναι κατά βάση και η ιστορική περίοδος αναφοράς των περιηγητικών εκδόσεων. Η προσέγγιση της περιόδου στο σχολείο γίνεται όμως σχεδόν αποκλειστικά μέσα από το γραπτό κείμενο σε μια εποχή που το βασικό κείμενο μέσα

από το οποίο δημιουργούνται τα νοήματα είναι πολυμεσικό περιλαμβάνοντας το γραπτό, το εικονιστικό, το ηλεκτρονικό, κλπ.

Η αξιοποίηση και η διερεύνηση του εικονιστικού/εικονογραφικού αρχείου του Ιδρύματος Λασκαρίδη, σε συνδυασμό με επιπλέον αρχειακό υλικό, μπορεί να προσφέρει ουσιαστικές ιστορικές αναπαραστάσεις για την περίοδο της οθωμανικής κυριαρχίας και τον τρόπο ζωής των ελληνόφωνων πληθυσμών που ζούσαν στην εν λόγω εποχή.

Το συγκεκριμένο εργαστήριο επιχειρεί ένα τέτοιο είδος διερεύνησης του αρχείου με ένα βιωματικό και συμμετοχικό τρόπο ο οποίος θα επιτρέψει στους/στις μαθητές/τριες να περιπλανηθούν μέσα στις εικόνες, τους χάρτες και τις αφηγήσεις και να καταλήξουν στις δικές τους ερμηνείες για την τότε κοινωνία και τους ανθρώπους της.

Στο συγκεκριμένο εργαστήριο αξιοποιείται η θεατροπαιδαγωγική μέθοδος και το μουσειακό θέατρο. Η θεατροπαιδαγωγική είναι μία καλλιτεχνική μέθοδος η οποία βασίζεται σε δομικά στοιχεία του θεάτρου όπως η συμμετοχικότητα, η δημιουργία και η σκηνική παρουσία, κ.α., προκειμένου να προσφέρει μία ολιστική (πνευματική, σωματική, συναισθηματική) προσέγγιση στη μάθηση επιτρέποντας στους μαθητές και στις μαθήτριες να αποκτήσουν μία βιωματική σχέση με την εκάστοτε γνώση. Το μουσειακό θέατρο αξιοποιείται πρωτίστως για την εξοικείωση με την έννοια του μουσείου και του αρχείου, την καλλιέργεια της ιστορικής σκέψης, τη σύνδεση του παρόντος με το παρελθόν και την κριτική εμπλοκή με την υπό εξέταση θεματική.

Στόχοι του προγράμματος

- ✓ Ο εμπλουτισμός των ιστορικών αναπαραστάσεων των μαθητών και μαθητριών μέσα από το εικονογραφικό αρχείο του ιδρύματος Αικ. Λασκαρίδη
- ✓ Η ενθάρρυνση συνδέσεων ανάμεσα στο παρελθόν και το παρόν.
- ✓ Η γνωριμία με άγνωστες πτυχές της καθημερινής ζωής του παρελθόντος.
- ✓ Η ενεργή εμπλοκή με το αρχειακό υλικό με δημιουργικό και διαδραστικό τρόπο.
- ✓ Η δημιουργία ενός χώρου διαλόγου και αναστοχασμού.

Εξέλιξη του προγράμματος

Στην αρχή του εργαστηρίου οι μαθητές καλούνται να απαντήσουν με τη φαντασία τους στα ερωτήματα που θα μας απασχολήσουν κατά τη διάρκεια του εργαστηρίου (π.χ. Ταξίδευαν οι Έλληνες και οι Ελληνίδες εκείνες τις εποχές σε άλλες χώρες; Για ποιούς λόγους; Οι ξένοι επισκέπτονταν την Ελλάδα; Γιατί; Ποιες πιστεύετε ότι ήταν οι εντυπώσεις των ξένων ταξιδιωτών από το ταξίδι τους στην Ελλάδα;)

Στη συνέχεια, οι μαθητές σε κύκλο εισάγονται στο θέμα με ερωτήσεις που αφορούν τους ίδιους έτσι ώστε να συνδέσουν τη δική τους πραγματικότητα με την υπό εξέταση θεματική:

Πώς θα περιγράφατε τη χώρα μας σε κάποιον/α που δεν έχει ταξιδέψει ποτέ σε αυτή; τι θα επιλέγατε να δείξετε ή να πείτε;

Εσείς που θα θέλατε να ταξιδέψετε; Ποιο πολιτισμό θα θέλατε να γνωρίσετε; Σε ποιο μέρος του κόσμου;

Δραστηριότητα 1:

Οι μαθητές μοιράζονται σε 3-4 ομάδες.

Η κάθε ομάδα διερευνά το έργο ενός περιηγητή και, με τη βοήθεια των συντονιστών του εργαστηρίου, επιχειρεί α) να δημιουργήσει μία ιστορία/αφήγηση από το υλικό που μελετά (σε προεπιλεγμένες -πολυτροπικές- πηγές στις οποίες συνδυάζεται εικόνα, γραπτός λόγος, χάρτης) και β) να ερμηνεύσει την άποψη που διαμόρφωσε για τον τόπο.

Για την παρουσίαση αυτή κάθε ομάδα επιλέγει κάποιον που θα υποδυθεί τον χαρακτήρα του επιλεγμένου περιηγητή ενώ οι υπόλοιποι/ες παίζουν σε ρόλο κατοίκων της περιοχής.

Δραστηριότητα 2:

Στη συνέχεια παρουσιάζει την ιστορία που δημιούργησε στα υπόλοιπα μέλη της ομάδας μέσω παγωμένων εικόνων και αυτοσχεδιασμού.

Με την τεχνική της "καυτής καρέκλας" οι ομάδες μαζεύονται και απευθύνουν ερωτήσεις στους χαρακτήρες, όπως:

Από ποιο μέρος προέρχεται και σε τι αυτό διαφέρει από την Ελλάδα;

Πότε επισκέφθηκε την Ελλάδα;

Γιατί ήρθε;

Τι ήλπιζε να βρει;

Βρήκε αυτά που περίμενε;

Ποια είναι η άποψή του για την αρχαιότητα;

Δραστηριότητα 3:

Ακολουθεί συζήτηση για τον εντοπισμό διαφορών και ομοιοτήτων μεταξύ των διαφορετικών αρχείων των περιηγητών, για την εικόνα του τότε και του σήμερα, για το τι έχει αλλάξει από τότε, για το ποια μπορεί να είναι η γνώμη των σημερινών τουριστών, πώς διαμορφώνεται, πώς έρχεται σε αντίθεση ή συμπίπτει με την εικόνα που έχουμε εμείς για την Ελλάδα;

Με την ολοκλήρωση του εργαστηρίου, θα συνοψίσουμε τα βασικά σημεία που συζητήθηκαν και θα παρέχουμε στους/ις μαθητές/ριες πρόσθετες πηγές για περαιτέρω διερεύνηση.

Παραμύθι να αρχινήσει...

Ομάδα 30-40 μαθητές, διάρκεια 90΄

**Εισηγητής: Σωτήρης Σουλούκος, Δρ. Θρησκευολογίας, Κοινωνικής
Ανθρωπολογίας**

Αντικείμενο του προγράμματος είναι η αφήγηση παραδοσιακών παραμυθιών, τα οποία δεν έχουν εικονογραφημένη έντυπη ή οπτικοακουστική απόδοση, είτε από τον ίδιο τον εισηγητή, είτε με τη βοήθεια οπτικοακουστικών μέσων και τα οποία προέρχονται από την περίοδο ακμής του παραδοσιακού πολιτισμού ή τον αγροτικό χώρο, καθώς η τεχνολογική ανάπτυξη στις αγροτικές περιοχές άργησε να εμφανιστεί.

Σκοπός και στόχοι του προγράμματος

Το πρόγραμμα επικεντρώνεται στην κατανόηση της λειτουργίας των παραμυθιών σε προφορικό επίπεδο σε μία εποχή που δεν υπήρχε τηλεόραση, ραδιόφωνο, διαδίκτυο, ούτε έντυπα μέσα. Οι παραμυθιάδες την εποχή εκείνη αφηγούνταν παραμύθια διατηρώντας κάποια βασικά στοιχεία από την πλοκή και χρησιμοποιώντας τον δικό τους αφηγηματικό τρόπο. Δεν είχαν γραπτή μορφή, ούτε είχαν εικονογράφηση.

Στις μέρες μας τα παραμύθια είναι έντυπα ή έχουν οπτικοακουστική μορφή. Συνήθως τα παιδιά τα βλέπουν στην τηλεόραση και με τον τρόπο αυτό η φαντασία τους απλά ταξιδεύει με αυτά και δεν πλάθουν δικές τους μορφές και δικούς τους χαρακτήρες. Ο χρόνος και ο χώρος της αφήγησης έχει αλλάξει και πλέον τα παραμύθια έχουν αποκτήσει έναν εμπορικό χαρακτήρα, καθώς πωλούνται όχι μόνο τα παραμύθια, αλλά και κάθε είδους μορφές που σχετίζονται με αυτά (κούκλες, cd κτλ.). Μέσα από την αφήγηση παραμυθιών τα παιδιά καλούνται να φανταστούν τις μορφές αυτές και στη συνέχεια καλούνται να συνθέσουν το δικό τους παραμύθι.

Εξέλιξη του προγράμματος

Το πρόγραμμα μέσα από βιωματικές προσεγγίσεις, στοχεύει στη σύνδεση προηγούμενων εμπειριών των μαθητών από τη συμμετοχή τους σε αντίστοιχες περιστάσεις προφορικής ή και μη αφήγησης παραμυθιών. Οι μαθητές εργάζονται ομαδοσυνεργατικά σε ομάδες. Κάθε ομάδα έχει στη διάθεσή της από ένα κουτί με καρτέλες, οι οποίες έχουν λέξεις που μπορούν να χρησιμοποιήσουν για να συνθέσουν το παραμύθι. Χρησιμοποιώντας τις λέξεις αυτές, εξερευνούν τον τρόπο χρήσης και λειτουργίας τους.

Μέσα από τη μελέτη των στοιχείων που επαναλαμβάνονται στα παραμύθια (εναρκτήρια και καταληκτική φόρμουλα, τις τριπλές επαναλήψεις, την παρουσία μαγικών βοηθών και άλλων σημαντικών στοιχείων κ.α.), θα κατανοήσουν τη

σημασία τους για την έκταση του παραμυθιού, αλλά και τις δυσκολίες που καλείται να αντιμετωπίσει ο ήρωας.

Επιπλέον, οι μαθητές θα κατανοήσουν τον τρόπο προφορικής εκμάθησης στις παραδοσιακές κοινωνίες, καθώς οι παραμυθάδες μάθαιναν αφενός το παραμύθι από μνήμη, αφετέρου αφηγούνταν μέσα από την δημιουργική ανασύνθεσή των επιμέρους μοτίβων των παραμυθιών, ενσωματώνοντας τα δικά τους στοιχεία, μέσα στο πλαίσιο της παράδοσης. Τέλος, θα κληθούν να δημιουργήσουν ένα παραμύθι, χωρισμένοι σε ομάδες, έχοντας στη διάθεση τους κάποιες λέξεις σε καρτέλες, που θα επιλέγονται έπειτα από κλήρωση. Μέσα από μία βιωματική εμπειρία θα γίνουν οι ίδιοι οι μαθητές/μαθήτριες παραμυθάδες και θα αφηγηθούν το δικό τους παραμύθι. Στη συνέχεια θα κληθούν να αφηγηθούν από μνήμης αυτό το παραμύθι στους φίλους, τους συμμαθητές, τους γονείς και τους συγγενείς τους. Φυσικά, μπορούν να προσθέτουν ή να αφαιρούν τμήματα του παραμυθιού για να μεγαλώνουν ή να μικραίνουν τον χρόνο αφήγησης.

Μέσα από τα διαδοχικά βήματα που απαιτούνται για την ολοκλήρωση του παραμυθιού τους, βιώνουν τη χαρά της δημιουργία, αντιλαμβάνονται την αναγκαιότητα της μεταξύ τους συνεργασίας, πρέπει να διαμορφώσουν την πλοκή του παραμυθιού μέσα από τους συλλογισμούς τους, ανακαλύπτουν τη γνώση και τη δημιουργία μέσα από μια βιωματική διαδικασία, μαθαίνουν να συνθέτουν ιστορίες με ετερόκλητες φαινομενικά μεταξύ τους λέξεις, ανακαλύπτουν τις ικανότητες τους να ζωγραφίζουν, αναπτύσσουν κριτική και συνδυαστική σκέψη μέσα από ενεργητική συμμετοχή και συνεργασία.

Ενδεικτικό ερωτηματολόγιο:

1. Ποια παραμύθια γνωρίζετε;
2. Έχετε δει παραμύθια στην τηλεόραση;
3. Έχετε παραμύθια σπίτι σας;
4. Ποιο είναι το αγαπημένο σας;
5. Παλιά τα παραμύθια δεν ήταν γραμμένα και δεν είχαν εικονογράφηση, καθώς τα αφηγούνταν οι άνθρωποι. Ξέρετε κάποιον παραμυθά;
6. Θα ακούσουμε τώρα ένα παραμύθι και θα σχεδιάσετε μετά ό,τι σας κάνει εντύπωση.
7. Θα διαλέξετε καρτέλες για να φτιάξετε το δικό σας παραμύθι.

Παίζοντας με ... την ιστορία των περιηγητών

Ομάδα 30 μαθητές, διάρκεια 90΄

Εισηγητές: Ηλίας Στουραϊτης, Δρ. Τμ. Ιστορίας Ιονίου Πανεπιστημίου

**Τόλης Λαύκας, MSc Liverpool John Moores University, Τμ. Επιστήμης
Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού ΕΚΠΑ**

Η πολιτισμική κληρονομιά των περιηγητών που μας κληροδότησε κάθε Δυτικοευρωπαίος ταξιδιώτης ως μια πραγματική ή ονειρική εμπειρία αποτελεί μια ανακάλυψη του κόσμου της Μεσογείου και της Νοτιοανατολικής Ευρώπης από τον 15ο έως τον 20ό αιώνα. Μία διαφορετική απεικόνιση της ιστορίας μέσα από τα μάτια των ανθρώπων που παρατήρησαν και κατέγραψαν κοινωνίες του κόσμου που άλλαζε και διαμόρφωνε μια νέα εποχή. Το εκπαιδευτικό πρόγραμμα παρασύρει τους μαθητές σε ένα παιχνίδι αναγνώρισης και κατανόησης των πνευματικών, πολιτικών και πολιτιστικών ρευμάτων που οδήγησαν τους περιηγητές να ανακαλύψουν πώς ήταν ο κόσμος της Ευρώπης. Ποιοι ήταν αυτοί οι περιηγητές; Από ποιες χώρες προέρχονταν; Πού μετακινούνταν; Οι μαθητές/τριες θα ανακαλύψουν παίζοντας μια φανταστική ιστορία την απεικόνιση του χώρου και των ανθρώπων από τον 15ο έως τον 20ό αιώνα. Οι μαθητές/τριες θα αναζητήσουν κατά τη διάρκεια του παιχνιδιού περιεχόμενο από την εφαρμογή travelogues, θα αξιοποιήσουν χάρτες, πίνακες ζωγραφικής για να ολοκληρώσουν το ταξίδι των περιηγητών και το παιχνίδι.

Το εκπαιδευτικό πρόγραμμα συνδέεται με το μάθημα της ιστορίας και εμπλουτίζει τη χρονική περίοδο από τον 15ο έως τον 20ο αιώνα με την παρουσία των περιηγητών στην περιοχή της Μεσογείου και της Νοτιοανατολικής Ευρώπης. Συγκεκριμένα, αναζητούνται τα πνευματικά, πολιτικά και πολιτιστικά ρεύματα που οδήγησαν τους περιηγητές να ανακαλύψουν πώς ήταν ο κόσμος της Ευρώπης, ποιες ήταν οι ιδιότητες των περιηγητών, από ποιες χώρες προέρχονταν, πού μετακινούνταν, πώς κατέγραφαν και τι μας παρουσιάζουν.

Το εκπαιδευτικό πρόγραμμα στηρίζεται στη βιωματική και ερευνητική-αποκαλυπτική μάθηση. Οι μαθητές/τριες θα βιώσουν μέσω της φανταστικής ιστορίας που θα εμπλακούν, στοιχεία που αφορούν την ιστορία των περιηγητών μέσω της έρευνας και συνεχούς ανακάλυψης δεδομένων που παράλληλα θα είναι και στοιχεία απόκτησης γνωστικού περιεχομένου.

ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ

Δεν περισσεύει κανείς: καλλιεργώντας τη θετική και συμπεριληπτική συμπεριφορά

Ομάδα 30 μαθητές, διάρκεια 90΄

Εισηγήτρια: Ηρώ Ποταμούση, Κοινωνιολόγος, Θεατροπαιδαγωγός, Υπ. Διδ. ΠΤΔΕ Παν/μιο Αιγαίου

Το εκπαιδευτικό πρόγραμμα «Δεν Περισσεύει κανείς: καλλιεργώντας την θετική και συμπεριληπτική συμπεριφορά» στοχεύει στην καλλιέργεια θετικών στάσεων και συμπεριφορών, εστιάζοντας στην αξία του «συν-παίξιν» και του «συν-εργάζεσθαι» αφήνοντας στην άκρη το άγχος του ανταγωνισμού και της επίτευξης της νίκης. Η συνεργασία είναι μία από τις κεντρικές αρχές και αξίες της Εκπαίδευσης για την Ειρήνη. «Αν η συνεργασία ήταν η κυριότερη μορφή συμπεριφοράς σε όλα τα επίπεδα της κοινωνίας – από την οικογένεια και τις κοινότητες έως ολόκληρα έθνη και κράτη – η ανθρωπότητα θα ήταν ένα μεγάλο βήμα πιο κοντά στην Παγκόσμια Ειρήνη».

Οι δραστηριότητες του προγράμματος αντλούνται από τη βιωματική εκπαίδευση, από κλασικά παραδοσιακά παιχνίδια, την Εκπαίδευση για την Ειρήνη κ.α. και εστιάζουν στην ευγενή άμιλλα, την συνεργασία και τη «συνενοχή». Μέσω του προγράμματος οι μαθητές παίζοντας και δημιουργώντας επεξεργάζονται βασικές αξίες της συνύπαρξης και αναστοχάζονται σε σχέση με το πως μπορούν να είναι δημιουργικοί μέσα στους ορισμένους και απαραίτητους κανόνες. Η φιλοσοφία των δραστηριοτήτων βασίζεται στην ισότητα και αφήνει στο περιθώριο την συνηθισμένη αρχή του ανταγωνισμού «εγώ είμαι καλύτερος γιατί εσύ είσαι χειρότερος».

Μετάβαση στην εφηβεία και σχολικός εκφοβισμός

Ομάδα 30 μαθητές, διάρκεια 90΄

Εισηγητές: Μάριος Κουκουράρας Λιάγκης, Αναπλ. Καθηγητής ΕΚΠΑ

Ηρώ Ποταμούση, Κοινωνιολόγος, Θεατροπαιδαγωγός,

Υπ. Δρ. ΠΤΔΕ Παν/μιο Αιγαίου

Θέμα του προγράμματος είναι η περιπέτεια της εφηβείας και η αγωνιώδης διαδικασία των εφήβων να βρουν απαντήσεις στις ερωτήσεις «Ποιος είμαι;» και «Ποια είναι η θέση μου στον κόσμο;». Σε αυτό το παιχνίδι αναζήτησης απαντήσεων πρωταγωνιστικό ρόλο διαδραματίζουν οι φίλοι και η οικογένεια κάνοντας τη ζωή περισσότερο περίπλοκη για τον νέο και τη νέα. Βασικά θέματα:

- οι αλλαγές που παρατηρούνται στη μετάβαση από την παιδική στην εφηβική ηλικία
- οι σχέσεις με τους συνομήλικους και με τους γονείς στην πρώτη εφηβεία

- ο φόβος που προκαλείται από τη θυματοποίηση, τον αποκλεισμό και την απομόνωση στο σχολείο
- η ευθύνη όσων δεν συμμετέχουν ενεργά αλλά παρατηρούν περιστατικά εκφοβισμού (ανηλίκων και ενηλίκων)

Μεθοδολογία:

Σχεδιάστηκε με βάση έρευνες για την ανάπτυξη και την ψυχολογία των πρώτων εφήβων. Χρησιμοποιεί την εκπαιδευτική και παιδαγωγική εμπειρία των θεατροπαιδαγωγικών προγραμμάτων (Theater-in-Education), τα οποία παγκοσμίως παρεμβαίνουν σε εκπαιδευτικό πλαίσιο χρησιμοποιώντας το κοινωνικό θέατρο και προσεγγίζοντας, μετά από έρευνα, ευαίσθητα θέματα με συγκεκριμένα προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα και βιωματικές-επικοινωνιακές τεχνικές.

Πλούτος και Φτώχεια στον σύγχρονο κόσμο

Ομάδα 30-40 μαθητές, διάρκεια 90΄

Εισηγητής: Μάριος Κουκουνάρας-Λιάγκης, Αναπλ. Καθηγητής Τμ. Θεολογίας ΕΚΠΑ

Σύμφωνα με διεθνείς Οργανισμούς 124.000.000 Ευρωπαίοι είναι πλέον φτωχοί ενώ στην Ελλάδα πάνω από το 35% του πληθυσμού ζει στην ανέχεια. Τα παιδιά, δυστυχώς, είναι τα πρώτα θύματα της φτώχειας. 3.000.000 βρέφη στον κόσμο πεθαίνουν κάθε χρόνο τον πρώτο μήνα της ζωής τους εξαιτίας της φτώχειας.

Σκοπός είναι αρχικά να νοηματοδοτήσουμε την έννοια της φτώχειας. Είναι φτώχεια μόνο η έλλειψη των αναγκαιών; Δεν είναι και η έλλειψη εκπαίδευσης ή η κακή εκπαίδευση, η μη πρόσβαση σε δομές υγείας, οι καθημερινές φοβίες, η άγνοια αναζήτηση της ευτυχίας, το κυνήγι της αυτοπραγμάτωσης, η αποθέωση της αυθεντικότητας, ο καταναλωτισμός, το άγχος για το αύριο, η αφθονία, οι κακές σχέσεις και άλλα πολλά; Τελικά σκοπός είναι να αναρωτηθούμε, ποιοι είναι τελικά οι φτωχοί και ποιοι οι πλούσιοι;

Σε αυτή τη συνάντηση οι μαθητές, σε ασφαλές περιβάλλον, αναγνωρίζουν και γνωρίζουν πτυχές αυτού του μεγάλου κοινωνικού και προσωπικού προβλήματος. Μέσα από την πολυτροπική και διαδραστική παρουσίαση του θέματος επιχειρείται, αρχικά, ο διαχωρισμός σε σχετική και απόλυτη φτώχεια και επιχειρείται η αναζήτηση των αιτιών του προβλήματος. Μελετάται το φαινόμενο σε σχέση με όρους Μικροοικονομίας και Μακροοικονομίας με ένα τρόπο απλό, προσιτό και βιωματικό (ανάγκες, συμπεριφορά καταναλωτή, δείκτης οικονομικής ευημερίας, ακαθάριστο εγχώριο προϊόν, πληθωρισμός κ.ά.). Στη συνέχεια όλοι μαζί επιχειρούμε σε θετικό κλίμα να επαναπροσδιορίσουμε το ιδεώδες της ζωής αναλογιζόμενοι τον

«πλούτο» της αυθυπέμβαση και της προσφοράς. Έτσι, φεύγοντας θα έχουν κατανοήσει τις αιτίες της φτώχειας και πώς μπορεί να μειωθεί και να εξαλειφθεί.

Μέσα από βιωματικές δράσεις (φύλλο εργασίας, παίξιμο ρόλων, αναστοχαστικοί κύκλοι συζήτησης) επιχειρείται οι μαθητές να προσεγγίσουν τον πλούτο και τη φτώχεια ως έννοιες και φαινόμενα (οικονομικά, πολιτικά και κοινωνικά) με ποικίλες διαστάσεις που μας αφορούν όλες και όλους και έχουμε την ευθύνη. Προβάλλει το θέμα της προσωπικής και κοινωνικής ευθύνης, που αποτελεί σήμερα ανάγκη για την αγωγή των πολιτών, σε μια περίοδο που ζούμε, οικονομικής, κοινωνικής και ηθικής κρίσης.

Διευθύντρια ΙΑΛ: Καλή Κυπαρίσση

Υπεύθυνη εκπαιδευτικών προγραμμάτων: Ιωάννα Ρωμηού

Τηλ. επικοινωνίας: 216 900 3722, 216 900 3700

Ηλεκτρονική διεύθυνση: education@laskaridisfoundation.org

Ιστοσελίδα: www.laskaridisfoundation.org